Сшиток 58

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

Волдінґ жахнув ся та аж взад подав ся.

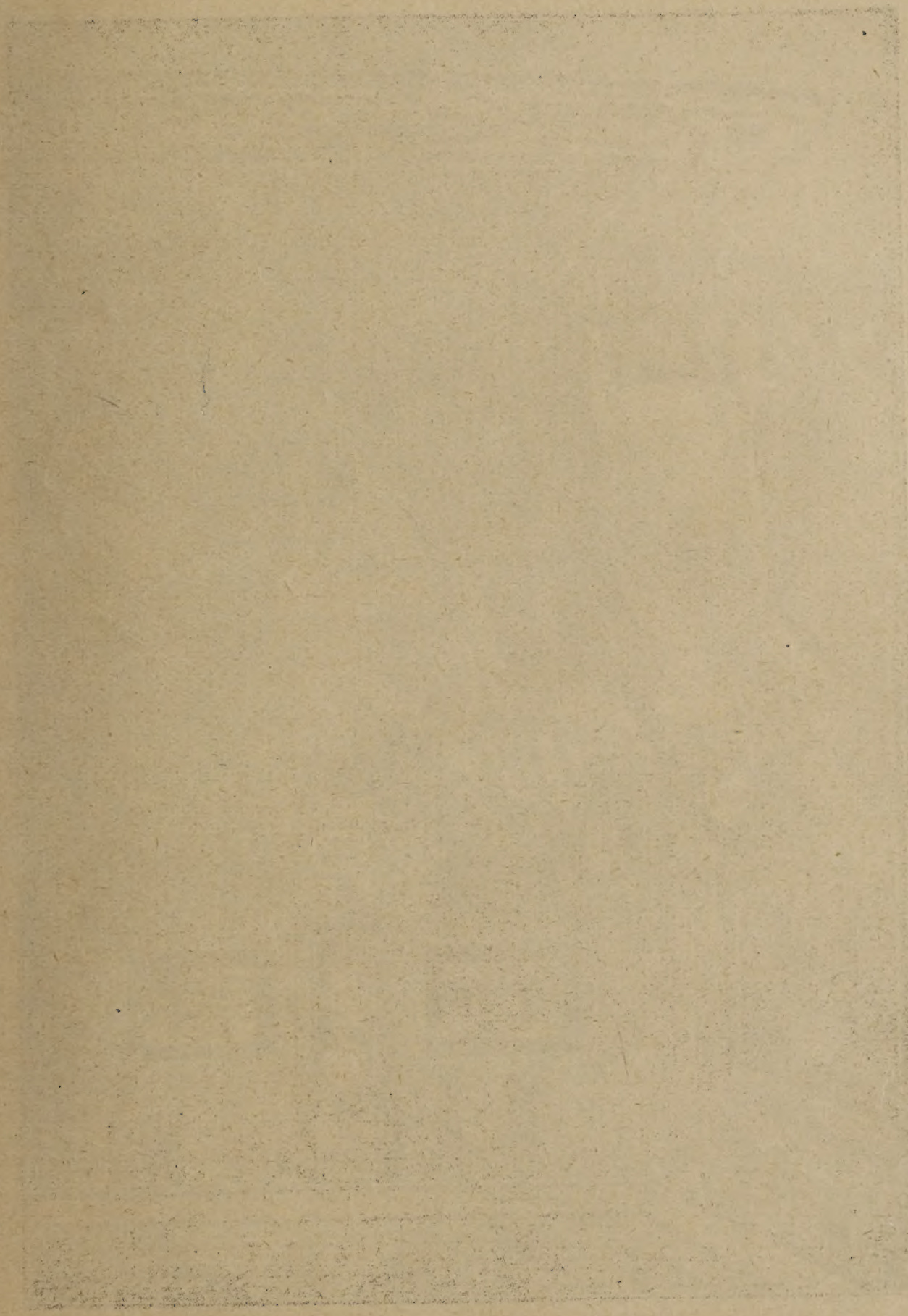

— Бачу його зовсім виразно перед собою! — шепотіла наче до себе. — Його стрункa постава, мужеські, живі черти, лискучі очі... Пригадую собі — він такий був ще перед кількома роками, коли то я бачила його лице тільки при світлі місяця в альтані!...

Як же тоді я просила Бога, щоб моє дитя ще раз мені прислав. І сповнило ся моє прохане, а тепер нїяка сила в світі не зможе його видерти від мене!

Почала плакати і лице своє закрила руками.

Дора не вміла собі того всього пояснити. В якім відношеню графиня Солмсберґ остає до того незнакомого цигана? Що то вона все про свойого сина говорить?

Бачивши однак сильне схвильоване графині, не мала відваги питати про те.

Нарештї повозка здержала ся перед брамою палати і графиня, при допомозї Дори, сходами вийшла на гору.

Там вже ждав на них Гільмер, що по свою дочку приїхав. Коли-ж побачив ту кохану жінку так дуже блїдою та знесиленою, живо підбіг до неї.

Графиня хотїла сейчас сказати йому, що бачила свойого сина, але не знала ізвідки почати.

Нараз із криком припала до грудий Гільмера. Дора счудувана глянула на се і відійшла, бачивши, що її присутність при сім зовсім злишна.

Трівало досить довго поки графиня вспокоїла ся. Гільмер завів її до кімнати і сївши побіч неї на канапі, обі її руки взяв у свої долонї.

— Що тобі, Евгеніє? Видно, щось незвичайного мусїло стати ся! — кликнув, та забуваючись прямо на „ти" до неї звернув ся.

І графиня тепер ще сильнїйше відчула, що належить до нього, і свою голову сперла йому на грудь.

Поволи бодай остілько вспокоїла ся, що могла йому розповісти про стрічу із сином в недалекому циганському обозї.

Вістка ся сильно зворушила Гільмера і він великими ступінями почав проходжувати ся по кімнатї.

— Мій Боже, мій Боже! — говорив самий до себе. — Чи справдї дозволив менї Бог дитя моє ще побачити? Се менї прямо чудом здаєть ся, бо я думав, що наш син давно вже не жиє!

Евгеніє! — промовив він знова до коханої женщини, крізь слези споглядаючи на неї. — Се вже за много ласки від Господа Бога, колиб ми справді його віднайшли і за сумні літа дїточі тепер йому могли відплатитись.

— Колиб ти міг його побачити, Алберте, який він вродливий! — кликнула Евгенія із слезами в очах. — На мене він глядів так дивно питаючим поглядом — видно мусїв щось прочувати! Голос серця мусїв йому шептати, що я йому матїрю! А в його очах було стілыки суму та докору!... Але чи сьому дивуватись, Алберте? Чи-ж не нам він мусить приписувати вину в тому, що виріс на чужинї, без приюту та опіки?

О, всемогучий Боже! Коби він схотїв повірити, що я в сьому не винувата, колиб схотїв забути свій жаль до мене!

Гільмер пристрасно вхопив її за руку.

— Евгеніє! — кликнув. — Завтра віднайду його і все виясню! Він мусить признати, що ти тут невинна! Коли Бог позволить, то вже завтра приведу тобі дитя твоє!

РОЗДІЛ CLXXV.

МАТИ И СИН.

Графиня Евгенія перебула ніч безсонно. Стріча із сином зворушила її до глубини душі та вичерпала сили.

Коли другого дня із ранку Дора увійшла в її кімнату прямо жахнула ся, такою блїдою й знеможеною її застала.

— Пані, ви дуже зле виглядаєте! — кликнула. — Бать-ко вибирають ся до циганів, щоб там з Ільоною побачитись а коли буде можливо возьмуть її з собою.

Графиня здрігнула ся, бо знала красше причину Гільмерової виправи до циганського обозу.

Зложила руки наче до молитви і шепотїла ледво чутним голосом:

— О, Господи Боже! Допоможи йому зворушити серце мойого сина та привести його домів!

Думками вона була невідлучно при боці дорогого чоловіка й молила Бога, щоб допоміг йому в тяжкому завданю.

— — — — — — — — — —

Вчасним ранком Алберт Гільмер досїв свойого коня й поїхав в циганський обоз.

Ніч цїлу він не спав. Розмова із коханою женщиною привела йому перед очі давно минуле, а так коротко тріваюче щастє. Він себе жалїв, але рівночасно й дорікав собі.

Він, колиб був відчув, що йому дитя вродило ся, бувби нїколи в світ далекий не пускав ся, але бувби все посвятив, щоб собі признане вибороти.

Нездїйснені надїї причинились до скорої старости. Двайцять пять лїт прожив на чужинї без супокою та вдоволення, аж тепер, так вже пізно, судьба віддає йому се, що його серцю було найдорозше!

Солмсберґ не жив — Евгенія була вільною! А однак не мав відваги пригадати їй, що він є першим та дїйсним її чоловіком — так велику мав пошану для сеї шляхотної жінки, а так вельми нещасливої в пожитю супружеськім із Солмсберґом. Хотїв оставити їй досить часу для здобутя рівноваги духа ,поки би в новий звязок мала увійти.

Але його син жив тут недалеко, а щоб з ним побачитись, не хотїв і не потребував зволїкати. Хотїв його чимскорше побачити й окружити горячою любовю, до якої його серце було спосібне. Тому так вчасно вибрав ся до циганського обозу.

Його серце прямо вривалось, коли згадав яке то вихованє він дістав серед тих волоцюгів. Але потїшав себе надїєю, що все ще дасть ся направити.

Прибувши до обозу циганів, пізнав, що тут вже все готове до від'їзду. Пожадливим оком вдивив ся в турток циганів і спинив ся на ставнім, молодім циганови, що, посеред гурта стоячи, в голос видавав прикази.

Гільмерове серце живо забилось. Чи се мав би бути його син? Він певно є вождом тої банди, бо-ж вони радо й послушно виконують його прикази, хоч був, здаєсь ся, наймолодший серед гурта.

Гільмер звільна підійшов до нього. Нараз чогось то дуже знїяковів. Як сей молодий чоловік — коли він дійно його сином — прийме незнаного собі батька?

Роберт також заглянув незнакомого пришельця й підійшов до нього, питаючим поглядом зміривши його.

Гільмер не дуже то відважно спитав:

— Чи не міг би я говорити з Ільоною? Приходжу із порученя моєї дочки, Дори!

Роберт сейчас кликнув Ільону, а молода дівчина вибігла проти нього з простягнутими руками. Адже-ж він був її давним опікуном.

І Гільмер також зрадів, коли її побачив а незабаром почали взаїмно розповідати собі свої пригоди.

Але Ільона доглянула Гільмерове схвильованє. Завважила, що його погляд допитливо стежить за Робертом, та що зовсїм инші думки його душу заповняють.

Нараз Ільона спитала про графиню Солмсберг.

— Чи знаєте — про все — Ільоно? — спитав Гільмер.

Дівчина кивнула головою.

— Так! Знаю про все! І Роберт також зараз відчув, що се його мати.

Вчера був дуже схвильований і довший час про се говорив зі мною.

Він дуже огірчений тим — добавила сумно — що його, як малу дитинку, в світ витрутили та що нїхто із рідних нїколи ним не піклував ся.

— О, колиб він міг все відчути! — Гільмер зітхнув.

Нараз випрямив ся — рішив отверто й щиро про все із Робертом поговорити.

— Останьте тут, Ільоно! — просив — незабаром знова верну до вас.

Молода дівчина поглянула за ним, а її серце забило ся, коли побачила, що він до Роберта приступив.

Була певною, що він приходить до нього як посланець від графинї Солмсберг та посередник між нею а сином. Однак не прочувала того, що він був його батьком та що се туга за власною дитиною його сюди привела.

Батько і син станули проти себе, око в око.

Глянувши на незнакомого, Роберт дізнав якогось дивного прочутя.

— Може на самотї хочете зі мною говорити? — спитав він, беручи Гільмера на бік.

— Приходжу із порученя ґрафинї Солмсберґ — почав Гільмер — а знаю від Ільони, що ви свідомі того, в якім відношеню вона остає до вас. Нещасна та жінка вчера на перший погляд пізнала вас і найщирійшим бажанєм її є, щоб дитя своє до серця пригорнути!

Ввічливе лице Роберта в одну мить посумнїло, а уста окружила ґірка усмішка.

— Ільона вже вчера про се зі мною говорила — сказав — однак я не маю охоти наближати ся до ґрафинї! Я вже давно ізжив ся із думкою про своє сирітство, а від маленьку та думка мене тільки жалем наповняла!

Коли другі дїти розказували про своїх родичів, я з ненавистю затискав кулаки на тих, що менї житє дали та дальше мною зовсїм не журились.

Кожде звіря остає при своїх молодих... а тільки мене, зараз в перших днях мойого дитиньства, кинули між чужих людий і нїхто із моїх рідних про мене і не спитав.

І кому тепер дивним стане, що я збайдужнїв для тих, що дотепер зовсїм не журились мною? Коли малою дитиною я міг жити без родичів, то і тепер, як молодець, зможу без них обійти ся!

Гільмер поблїд і спустив в долину очі. По хвилї почав:

— Здавалоб ся, ваша правда. Але чи ви знаєте, що се ваші родичі сьому винні? Чи ви певні, що се ваші родичі чужим в опіку вас передали?

— А хоч би того самі не вчинили, то позволили на се, щоб я, ними позабутий, тиняв ся по світу. Їм байдуже про се було! — понурим голосом нарікав Роберт. — Колиб вони хотїли, булиб мене вже давно віднайшли!

— Так думаєте? — спитав Гільмер. — А коли нещасна мати ваша і не знала, що ви жиєте ще?

Роберт здрігнувсь й питаючими очима впялив ся в незнакомого.

— Не знала, що я живу? Як се можливе?

— А так воно є! — перебив йому Гільмер. — Ваша мати давно вже переплакала вашу смерть. Вона лежала хорою, коли власні її родичі забрали вас від неї й циганам дали!... Вислухайте мене, а тоді все порозумієте!

Стараючись, бодай на позір, задержати супокій, Гільмер розповів Робертови сумну історію його родичів. При сьому його лице нераз нервово дріжало, але Роберт і в думці того не мав, скілько ті слова до того незнакомого відносились.

Коли-ж скінчив, питаючим поглядом вдивив ся в молодого чоловіка.

Хоч Роберт слухав його мовчки, то однак лице зраджувало страшну бурю, що йому серце розривала. Воно корчилось, щеміло так — а він не був в силї зміркувати ізза чого се!

Нарештї поважно глянув на незнакомого.

— Бачу, що я своїй матері кривду вчинив! — шепнув він. — Вона невинна, а ще й сама мусїла чимало горя зазнати ізза того!

Прошу, перекажіть їй, що вже не маю жалю до неї і радію тим, що її образ остане в моїй душі без нїякої тїни та що менї в моїй мандрівцї вірним другом буде! Може се її потїшить в її смутку!

Роберт випрямив ся немов то на знак, що розмова скінчена.

Гільмер майже з трівогою глянув на молодого цигана.

— Чи тільки се маю переказати графинї? Чи самі не хотїлиб сього їй повторити? Чи ваше серце не тягне вас до тої нещасної жінки, чи нема у вас бажаня подати їй свою руку на поєднанє і просити прощеня за то зло, що їй думкою своєю вчинили?

— Нї! нїколи не переступлю порога княжої палати! — із рішучістю сказав Роберт. — Бідний циган не має за чим там шукати! Його вихованє, погляди та навички поміж ним а матїрю вчинили велику пропасть, яку нїчим не дасть ся заповнити!

Графиня Солмсберг повинна сама се зрозуміти й дати менї супокій йти своєю дорогою. Нехай їй вистане того, що не маю жалю до неї та огірченє із мойого серця зовсїм пропало!

— Нї, того їй не вистане! — майже крикнув Гільмер. — графиня тужить за своїм сином й благає його, щоб вернув до неї! Нехай же голос нещасної матері не проходить мимо ух ваших! Верніть їй щастє і супокій своєю присутністю!

— Що-ж їй залежить на вихованю та становиску рідної дитини?

— Застановіть ся! Ви є для неї чимсь найдорожшим на світї! Послухайте мене й ходіть зі мною. Не прочуваєте навіть, яким щастєм се буде для вашої матері.

Але Блюм все ще стояв відвернений боком. Слова незнакомого вчинили на нього велике вражінє — почував себе якось дивно схвильованим, а однак — його гідність не позваляла йому піти до тої достойної дами, де мавби на собі відчути ту впокорюючу границю, що між ним а матїрю істнувала.

— Нї, не піду до графинї — бо й по що? — воркнув. — Хоч би своєю появою я навіть дрібку вдоволеня їй принїс, то однак не на довго, бо незабаром прийшлоб ся менї її знова оставити — мої дороги йдуть не в ту сторону, що її.

Тепер я провідником циганів і перед ними я присягою звязав ся, що їх не оставлю.

І що-ж би моїй матері із того прийшло, колиб я і пішов побачитись із нею — — незабаром мусїв би її знова оставити!

— Ви звязані присягою? — понуристим голосом спитав Гільмер і замовк. За час однак зібравсь на відвагу і сказав тремтячим голосом:

— Чи і се не змінило би вашого рішеня колиб і батько ваш жив і свойого сина бажав до серця пригорнути? Колиб він хотїв вас при собі задержати і дати вам спромогу до красшого житя — чи тоді також стояли би опором?

Роберт поблїд і враз подав ся.

— Як маю се розуміти? Чи мій батько ще жиє?

— Так, Роберте, він ще жиє. Твій батько — стоїть перед тобою!

Молодому циганови враз наче силу відоймило і він остовпілим поглядом вдивив ся в Гільмера.

— Ви — моїм батьком? — шепнув глухим голосом. — Нїколи нїчого я не чув про мойого батька!

— Роберте!

Гільмер подав йому обі руки і так щиро глянув на нього, що Роберт не міг тому оперти ся і сердечно стиснув його обі руки.

В слїдуючу хвилю Гільмер обіймив його й притиснув до серця.

— Мій сину! Мій бідний, коханий сину! — замовк на хвилю, а відтак дальше говорив: — Бог менї свідком, що я зовсїм не знав про твоє істноване. Родичі твоєї матері, після твоїх вродин заявили нещасній, що ти помер а моє житє дотепер так було сумне, що самий не знаю як дякувати Богу за сю хвилину щастя, що ось тепер зазнав!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Роберт ще прямо не міг піймити того, що почув перед хвилею, але негодованє і ненависть, що були на його лици, тепер зовсїм уступили.

— Не дивуйте ся, що не можу достроїти ся до належного тону супроти вас! — сказав він тихо й лагідно. Ще в моїй голові не може помістити ся отсе, що і я знайшов матїр і батька свойого!

— Роберте, чи схочеш сповнити моє перше прохане: Чи підеш сейчас зі мною до твоєї матері? Вона нещасна, тяжко терпить. Потїш її та дозволь, щоб тебе до серця свойого пригорнула — се буде для неї найбільшим щастєм, яке на сьому світови може її стрінути.

Про будуче поговоримо ще пізнїйше, наразї послухай голосу серця твойого, що до матері кличе тебе.

Роберт спустив очі в долину а його лице виражувало страшну боротьбу. По часї він подав руку Гільмерови і поважно промовив:

— Нехай дїеть ся Божа воля! Піду із вами!

— Дякую тобі сину, але зви мене своїм батьком, воно сердечнїйше звучить! Ходїм тепер до Ільони, вона також наша; я покохав її ще поки знав як вона близька твойому серцю.

Разом підійшли до Ільони, що їх обох нетерпеливо вижидала.

— Ільоно! Сьогодня я віднайшов і батька і матїр! — кликнув Роберт радісно.

— Роберте!

Молода дївчина аж поблїдла із хвильованя і впала в обійми свойого нареченого.

— Ти моє щастє, моя душа! — шепнув Роберт, водячи рукою по її головцї.

Відтак звернув ся до Гільмера і сказав:

— Отче, се моя будуча жінка!

Була се святочна хвиля, яку вони пережили в Робертовому шатрі... Оповіданя Ільони і Роберта булиб тягнули ся в безконечність, але Гільмер принаглював, щоб йти до графині. Роберт тоді приказав своїм людям, щоб підождали із дальшими приготованями до подорожі аж до його повороту та незабаром в трійку рушили із циганського обозу.

Гільмер відвязав свойого коня від дерева й держучи за поводи, поступав густим лїсом побіч молодої пари. Мало що говорили з собою, а в їх голосї слїдно було внутрішнє хвильованє.

Нарештї із далеку добачили замок.

Дора, що вижидала при вікні, в голос крикнула із радости, коли їх доглянула.

Прибігла до графині, що бліда лежала на канапі, та ледво змогла кликнути:

— Пані, графине — вони вже йдуть! Вони йдуть!

Графиня із криком схопила ся із місця а із хвильованя багрянець виступив на лице. Її очі сіяли щастем, якийсь новий дух вступив в неї.

— Се завдяки йому! — шепнула зрадївши. — Він серце мойого сина для мене з'єднав!

Підняла ся та сперла об поруче фотелю а очі свої впялила в двері.

Нараз на порозї станув Гільмер а ізза нього виринула молодеча постава Роберта.

Графиня вже не доглянула того, що позаду Роберта була ще Ільона, вона бачила тільки Роберта і до нього простягнула обі руки на зустріч.

Роберт схвильований, приступив до неї та думками докоряв собі, що шляхотну сю жінку поважив ся так скривдити! Поки ще однак міг хочби слово промовити, Евгенія обіймила його і до серця пригорнула.

— Мій сину! Мій бідненький, коханий сину! — се були одинокі слова, на які була в силї здобути ся.

Минула довша хвиля, поки графиня прийшла до рівноваги. Коли-ж остаточно зрівноважила себе, побачила, що остала тільки із сином. Гільмер відкликав обох дївчат до сусїдньої кімнати.

Роберт підвів падаючу із ніг графиню до поблизької канапи, а сівши побіч неї, глянув їй глубоко в очі. Прямо не міг знайти слів, щоб почати розмову, але на лици у нього відбило ся хвильоване будуче виразом тої страшної бурі, що в його душі кипіла.

Остаточно графиня зрівноважила себе й здобула стільки сили духа, що серце своє перед ним до глубини розкрила. Розповіла йому про все, що за ті довгі літа перетерпіла — згадала давні короткі дні щастя та пізнійше довголітне горе...

Роберт уважно все слухав, немов кожде слово хотів собі в тямку вбити. Коли скінчила, шепнув ледво чутним голосом:

— Мамо! Бідна моя мамо!

Якже щасливою почувалась вона тепер! Крізь слези глянула на сина і благала його:

— Остань зі мною, Роберте! Не оставляй вже мене! Стільки літ я була нещасливою! Ні хвилї спокою не мала...

Тепер я стара, знеможена, потребую хоч троха потїхи та відплати за все перебуте! А се лиш ти можеш зробити, дитя моє!

Не оставляй мене, Роберте! Коли нас Бог вже звів разом, то хиба лиш на се, щоб ми більш не розлучали ся!

Я добре знаю, що діеть ся в твойому серцю! Я знаю — ти кохаеш свою наречену, Ільону! Приведи її до мене а я прийму її, як власну дочку!

Благословити му вас й радїти вашим щастем!

Роберт хотів вже сказати, що він словом чести звязаний та до своїх людий мусить вернути, але, коли глянув в її блїде лице, замовк та очі в діл спустив.

— Правда, ти останеш зі мною, Роберте? — знова спитала благаючим голосом.

— Так, мамо, коли се тільки буде можливе! — сказав виминаючо.

Вона пригорнула ся до нього, щаслива до безтями, а він радів тою чутливою материнською любовю, якої йому дотепер так дуже недоставало.

В тій материнській любові було щось так шляхотного, що Роберт мало не впав на колїна перед матїрю, щоб тим свою пошану їй віддати.

Ґрафиня просила, щоб їй розказав що із свойого дитиньства і розплакала ся, коли почула скілько то він витерпів, скілько горя зазнав та як мусїв тиняти ся скрізь по світу, без сталого пристановиска!

Коли скінчив оповідати, просила його ґрафиня, щоб привів Ільону щоб могла поблагословити сю вродливу, молоду дівчину.

— Ти дотепер була ангелом хоронителем і нехай тобі Бог винагородить за те, що ти для мойого сина вчинила. Жийте щасливо, одно для другого!

Незабаром увійшов в кімнату Гільмер із Дорою і почав вкупі з ґрафинею снувати пляни на будуче.

Але ґрафиня не завважила хмари на чолї Роберта, ні Гільмерового погляду, яким він з Ільоною час від часу перекидав ся.

Дора ніяк не могла зрозуміти того, що наречениї Ільони є рівночасно сином її прибраного батька.

Ґрафиня наставала на се, щоб Роберт та Ільона переночували на замку і тому післала послугача до циганського обозу із вісткою, що вони обоє на ніч поміж них не вернуть.

Ґрафиня вже навіть думала, що Роберт раз-на-все із нею позістане. Однак її щастє не довго мало тривати! Незабаром дізнала ся, що се був тільки короткий сон!

РОЗДІЛ CLXXVI.

ТІЛЬКИ СОН.

Пройшли три днї від часу, коли Меґґі Гортон на приказ лїкаря мусїла лягти у ліжко. Але се їй не помогло, а противно викликало ще більший сум у неї.

Доктор Ґаґерс приходив кождого дня а старий Американець допитливо все вдивляв ся в його очі, немов вичитати хотїв із них, чи є ще яка надія або чи стан здоровля його дочки не погіршив ся. А лице доктора Ґаґерса що-раз то сумнїйший вигляд мало.

Меггі знова ставала все більш нервовою та неспокійною, коли час його приходу наближав ся. Тепер вже майже не відповідала на питаня лїкаря та все впевняла його, що лежанє в **ліжку ще більше її знесилює.**

Ось, і сьогодня повторило ся те саме, коли прийшов лїкар.

— Бачите, пане Гортон, здоровлє вашої дочки що-раз то погіршуєть ся! — сказав доктор Гаґерс. — Катастрофа може кождої хвилї наступити!

— Якже сьому зарадити, пане лїкарю? — той майже крикнув в розпуцї. — Ви навіть не знаєте, як я ту дитину кохаю! Її смерть булаб рівночасно і моєю! Нехай мене коштує незнать кілько, але ратуйте мою дитину!

Лїкар сумно потряс головою.

— Грішми тут нїчого не вдїєте, пане Гортон! — сказав він. — Вже давнїйше я вам говорив, що тут більше моральне, як фізичне терпінє, та найперше треба збагнути причину того терпіня, а відтак його позбути ся.

Вірю, що будете мусїли понести велику жертву — але без того нї за що не ручу!

— А вже-ж! Розуміеть ся! — і Американець ще головою притакнув. — Нема для мене за великої жертви, коли о жите моєї дитини ходить!

— Сильно тим радію, пане Гортон, що від вас отсе почув! — заявив лїкар. — Можливо що й велика жертва із вашої сторони буде тут потрібна!...

Коли в хвилю пізнїйше Американець вернув до ліжка своєї дочки, застав її спокійно лежачою на подушках із очима в стелю впялєними.

Була на все рівнодушна і навіть не відповідала на батькові питаня.

Американцеви аж слези станули в очах. Він чутливо похилив ся над нею й лагідним голосом промовив:

— Меггі, дитинко моя, скажи менї прямо, що тобі долягає? Лїкар каже, що твої терпіня є більш духові, чим тїлесні і каже менї причину того усунути. Звір ся менї і скажи, чим можу допомогти тобі, моє дитя? Що тебе так пригнобило, що ти із того аж захоріла?

Будь зовсїм отвертою зі мною, Меггі! Хто може тобі більш добра бажати чим я? Від кого-ж ти можеш надїяти ся більше помочі, як від мене?

Дивний тон його мови і тремтіне голосу, що зраджували співчуте і батьківську любов, сильно поділали на неї і втворили її серце. Сїла на ліжку і, сумно всміхнувши ся, сказала:

— Не журіть ся мною, батеньку! Лїкар правду каже, що духове терпіне на моє здоровлє так сильно впливає, але — ні ви, ні він лїку на се не знайдете!

До того ще то лежане не тільки що не помагає менї, але противно ще шкодить. Я не в силї вже на місцї вилежати — спокою не маю. Нераз то мало що не вискочу із ліжка, щоб кудись далеко, далеко втїкати!...

— Меггі, дитинко моя, вспокій ся! — перебив їй Гортон, побачивши її схвильоване та дико вилискуючі очі.

— Нї, нї, батеньку, я не вспокою ся, доки мене із ліжка не пустите та не перестанете стерегти, немов би то бояли ся, щоб злого щось я не вчинила!

Хочу бути вільною, хочу свобідно поводити ся! Досить вже менї тої неволї!

Із великого хвильованя аж грубі краплї поту виступили їй на чоло.

Як же було її вспокоїти? Чи хиба лїкар не помилив ся? Чи мала б се бути та катастрофа?

— Меггі адже-ж нїхто не думає тримати тебе в неволї! — вспокоював її. — Не хвилюй ся, се тобі шкодить! Поговорю із лїкарем — може він згодить ся на се, щоб ти встала! Сейчас піду до нього, та розпитаю!

Меггі на се нїчого не відповіла лиш голову на бік відвернула. Він же по сильно филюючих грудях пізнав, яка буря в її нутрі бісилась.

По часї доперва почала вспокоюватись, замкнула очі а опісля крепко заснула.

Гортон підняв ся і на пальцях вийшов із кімнати. Сейчас таки пішов до доктора Гаґерса, але служниця звідомила, що його нема в дома та доперва около півночі верне.

Коли Гортон після якої години вернув до готелю і увійшов в кімнату, наче задубів на порозї — у фотелю, перед вікном застав свою Меггі!

Вона не чула як Гортон втворив двері, а коли підійшов до неї і спитав чому злїзла із ліжка, вона спокійно відповіла:

— Я-ж вам казала, батеньку, що не хочу, щоб мене дальше силувано в ліжку лежати!

Мистер Гортон однак не думав їй попустити. Він зовсім забув про те, що лїкар приказав йому лагідно із хорою поводити ся, а піднесеним голосом кликнув:

— А я тобі кажу, що мусиш слухати! Коли лїкар каже тобі лежати, то мусиш його приказови повинувати ся і я хочу щоб ти сейчас то вчинила. Коли-ж опираєш ся його приказам, то нїщо дивного, що всї його заходи остають без успіху.

Тепер вже і Меггі вийшла з рівноваги.

— Нї, батечку! Лїкар не знає що менї хибує і тому зовсїм противно мене лїчить!

Не положу ся, бо я не мала дитина, що сама не знає чого хоче.

— Ти мусиш слухати! — крикнув остро Американець, будучи подражнений її опором.

— Нї, не слухати му! — крикнула дївчина, ногами стукнувши об долївку. — Я красше знаю про те, чого менї потреба, чим ви і лїкар. Ви зовсїм противний успіх осягнете — замісць вздоровити мене, ви ще більш мене нервуєте!

Дивує мене, що лїкар зовсїм не пізнав ся на моїй хоробі! Думаю: він або не має знання, або стоїть під вашим впливом і тому так поводить ся зі мною начеб я вже була близькою смерти. Не доводіть мене до послїдного, батечку, бо доведете до того, що і я покажу, що маю власну волю!

Мистер Гортон счудуваний глянув на свою дочку.

Звідки то у неї така відвага і що вона думала сим сказати?

— Ти загадочною стала, Меггі! — сказав він, охоловши із дива — скажи виразно о що тобі ходить, бо не розумію тебе!

Молода дївчина гірко засміяла ся.

— Скажіть, як маю говорити, щоб ви мене зрозуміли! — відперла. — Чи дїйсно ви так короткозорі, чи лиш вдаєте, що не знаєте що викликало мою хоробу? Хиба не тямите того, що моя хороба почала ся, коли ми зі всходу вернули?

Коли-б ви тоді були пізнали ся на причині моєї хороби, булоб ніколи не дійшло до того. Колиб ви були дійсно кохали свою дитину, булиб знайшли відповідне средство, щоб вздоровити мене, бо се було у вашій змозі.

Але ви зовсім не клопочете ся щастєм своєї дитини, коли се противить ся вашим замірам. Найперше думаєте про себе і не дбаєте про біль та горе других, коли вони поступають не по вашій волї!

Я знала, що ви так приготовили нашу подорож до Трієсту, щоб я не могла порозуміти ся із Гартманом і не знала навіть його адреси, щоб про се йому донести! Ви се вчинили нарочно, щоб нас розлучити!

Тоді я мусїла улягти вашій волї, бо мала звязані руки, але тепер все змінило ся!

Отче! — кликнула вона, а в очах блиснув гнїв. — Я знаю, де є Гартман і знаю, що зроблю, коли доведете мене до послїдного!

Я ніколи не похваляла самодїльности американських дївчат — бачу однак, що в деяких случаях, се неминуче і я за те саме возьму ся, коли терпеливости менї не стане!

Зважайте на се, отче, а відвічальність за все припишіть собі.

Мистер Гортон поблїд і задрожав. Прямо і одного слова не був в силї промовити.

Меггі знесилена сперла ся об фотель. Рожеві перед хвилею лиця знова поблїдли. Сидячи так у фотелю та голову сперши на руки виглядала дїйсно тяжко терплячою людиною.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Американець тяжко підняв ся із сидженя й зітхнув глубоко. Зробив рух, начеб то хотїв наблизити ся до своєї дочки і втворив уста, немов хотїв що промовити, однак не вчинив того. Звільна відвернув ся й мовчки вийшов з кімнати.

Меггі нї на що не звертала уваги; не відвернула ся навіть, коли він двері запер за собою — видно не сподівала ся нїякої відповіди від нього.

Мистер Гортон вернув до своєї кімнати й проходжував ся там у великій задумі. Нараз пристанув й підняв лице, із якого вичитати мож було рішучу постанову.

— Мушу! — майже крикнув. — Не остає менї, що иншого зробити. Знаю її добре і я певний, що вона нї перед чим не жахнеть ся. Але і не помилила ся, що лїкар не має понятя, що дїеть ся із нею.

Її отвертість зневолює мене до дїланя. Я-б нерозумно поступив, коли би допустив до остаточного — а я певний, що вона не жахнула би ся колись по своїй волї вчинити!

Із кождого його порушеня видно було рішучість і постанову. Перебрав ся й вийшов із готелю, на позір, зовсїм спокійний.

Доктор Гаґерс вернув домів пізно вечером і дізнав ся від своєї жінки, що приходив мистер Гортон і просив сього ще вечера зайти до нього. Але лїкар знав, що стан здоровля дївчини не є так дуже небезпечний, тому рішив ся піти аж слїдуючої днини.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Представленє в цирку скінчило ся.

Гартман виступав передпослїдний, а по скінченю своєї продукції вернув у ґардеробу, щоб там перебрати ся.

Не був ще зовсїм готовий, коли увійшов його конюший та сповістив, що якийсь пан хоче із ним розмовитись.

Гартман поспішив із убиранєм і казав попросити гостя до середини.

На порозї станув високий мущина, в темному плащі. А тільки що здїймив капелюх із голови, Гартман крикнув:

— Доктор Ґаґерс!

— Тим краще, що знаєте мене! — відпер прибувший. Чи може також знаєте за чим я сюди прийшов?

— Догадуюсь! — шепнув Гартман, якось несміло. — Меґґі...

Ґаґерс всміхнув ся,

— Вгадали, мій друже! Меґґі Гортон, дочка Американця є причиною мойого прибутя! Чи знаєте, що вона є під моєю лїкарською опікою?

— Знаю, пане лїкарю! Одного разу я вас заглянув, коли виходили із готелю, а перед тим якось чув від панни Гортон, що...

— Прошу, дайте мені відповідь на одно питанє: Чи ви кохаєте ту Американочку?

— Так, пане лїкарю!

— А чи вона вам сприяє?

Гартман притакнув головою.

— Чи мистер Гортон є вам противний?

Гартман счудуваний глянув на лїкаря... Звідки він міг би знати про се?

— Так, є — вицідив спровола — але ізвідки ви знаєте про се, що...

— Менше з тим! Бачите, що знаю, а се найважнїйше. — Скажіть мені ще, чому то Гортон противить ся вашому супружеству? Чи може тут ваше заняте на перешкоді?

Гартман здвигнув раменами.

— Може! — сумно сказав. — Певно йому ходить о те, що я не богатий та працею рук мушу вдержувати себе! Коли дізнав ся про мої заміри, ми саме вернули зі всходу і я був зовсїм без занятя! Але, колиб моє заняте йому не всмак було, я-б остаточно міг його змінити!

— Чи думаєте, що Американець ще щось має супроти вас? А може знаєте як би то упереджене супроти вас можна усунути?

Гартман гірко всміхнув ся.

— Оскілько його знаю — ні, пане лїкарю!

Гаґерс задумав ся і скоро почав проходжувати ся по кімнатї. Нараз спинив ся перед Гартманом і положив свою руку на його рамени.

— Хочу із вами отверто поговорити — сказав.

Пождав хвилю а тоді так дальше говорив:

Ви знаєте, що мистер Гортон поручив менї свою дочку лїчити! Оглянувши її, я пізнав, що се нїяка тїлесна недуга а тільки духове пригноблене її прибиває. На таке медична штука лїку не знає. Лїкар однак повинен також пізнати ся і на тих духових терпінях та дійти яка їх причина, бо вони в дійсности можуть викликати неулїчимі фізичні недуги!

Я сказав Гортонови що думаю про хоробу його дочки, не знаю однак, чи він добре мене зрозумів. А хочби і зрозумів, то сумнїваю ся чи рішив би ся на се одиноке средство, що могло би терпінє дївчини зменшити.

То-ж на нього нема що числити! Що до мене — то рішивсь вилїчити мис Меггі, а що я самий тут нїчого вдїяти не всплї, то приходжу до вас, щоб ви менї помогли!

— Я? — кликнув Гартман, вельми счудуваний і аж взад поступив ся.

— Так, ви! — потвердив лїкар. — Послухайте дальше: Я приказав, щоб мис Меггі положила ся в ліжко, тому тільки, що є много таких людий, що не вірять в хоробу людини, як довго вона на ногах держить ся. До тих людий, коли не помиляюсь, належить також і мистер Гортон. Се моя така думка! Для дївчини чимала мука лежати в ліжку, але годї, я тут порадити не в силї!

Вона дуже знервована і зовсїм не криється із тим, що не довіряє мойому знаню. Я однак вдаю, що того не добачую і не чую! Знова Гортона силую, щоб перестерігав мої заряджепя.

Дївчина щораз то більше нервуєть ся, батько знова все більш неспокійним стає, а я знаю, що иншим способом його не переломлю! Знаю, що він мусить уступити, коли думає дочку до здоровля привернути!

Значить: Коли вже троха його упір змякне, тодї мусите ви, мій друже, виступити — себто — коли вам на сьому залежить щоб упір старого зломити.

Та Гартман ще не міг піймити о що ходить.

— Я — мавби...

— вздоровити мис Меггі та стати зятем Американця! — доповнив лїкар. — Чи може того не бажаєте собі? Може нерадо схочете брати ся за се?

— Не розумію вас, пане лїкарю! — сказав Гартман нерішучо. — Якби се я міг — нї, нї, се немислиме! Ви хиба жартуєте!

Потер рукою по чолї, немов би бажав пригадати собі, що чув перед хвилею.

— Се не лиш можливе, але зовсїм певне, що все вдасть ся — мусить ся вдати! — заявив доктор Гагерс, певний в свої сили.

Наразї не можу вам ще всього сказати, що думаю зробити, але жадаю, щоб ви завсїгди оставляли в дома карточку із повідомленем де вас шукати, коли вам прийдеть ся вийти кудись. Може таке зайти, що буду вас

нагло потребувати, а довге шуканє може всю справу по-писувати. Чи добре?

Гартман згодив ся на се, притакнувши головою. Все, що чув, крутило ся йому в голові та майже сном видало ся.

Стояв непорушно на місці та вдивляв ся в двері, куди доктор Гаґерс вийшов.

— Се тільки сон! — шепнув, оставляючи ґардеробу. — Сон, що нїколи не дасть ся здїйснити!

РОЗДІЛ CLXXVII.

ПРАЩАНЄ.

Прямо чудесна зміна зайшла в настрою та поведеню ґрафинї Евгенії Солмсберґ, від часу, коли віднайшла сина. Відмолоднїла зовсїм та безсилє кудись то уступило. Лиця прикрасились легким багрянцем, а очі набрали якогось вогню. Вона впоювала себе видом коханого сина, якого присутність таким щастєм її наповняла.

Роберт був зовсїм під вражінєм того нового для нього житя. Кожде бажанє ґрафинї відгадував прямо із її очий та був щасливий, коли його усмішкою за те наділяла.

Але, коли дивилась на нього, було в його лици щось сумного. Очевидно мав якусь журбу.

Лиш Ільона знала, що в ньому кипіло, знала причину того пригнобленя. Відчувала, як прикрою для нього є та думка, щоб сказати матері, що мусить від неї відійти та сим одним словом цїле дотеперішнє її щастє знищити!

Він вже нераз втвирав устав, щоб матері се сказати — але дотепер се слово завсїгди завмирало йому таки на устах.

Ґрафиня ще нїчого не прочувала. За те із батьком він говорив зовсїм отверто про свою будуччину.

— Я не доріс до вашого окруженя — сказав одного разу — я виховав ся в инших условинах і не хочу, щоб ви мусіли встидати ся за вчинки вашого сина!

Гільмер йому се перечив а злегка старав ся такі думки вибити йому із голови, та Роберт обставав при свойому.

— Я-б не міг знайти ся як слід між вашим товариством, а найважнійше: не можу зломити свойого слова. Я звязаний присягою, що остану із циганами і радо се роблю! Від малої дитини я привик до волокитства і красше не міг би почувати себе в иншому окруженю.

Зітхнув і так дальше говорив:

І думка про Ільону справляє мені чимало прикрости. Бачу, яка вона між вами щаслива та як привязана до Дори... Я-б не хотів забирати її із відси, хоч житя без неї я не в силї представити собі!

— Вона також не схоче тут остати! — перебив йому Гільмер. — Вона-ж тебе кохає цілим серцем своїм і на конець світа піде за тобою.

Але Роберт заперечив тому:

— Яке то житє буде для неї то вічне волокитство із кута в кут! Я-б хотів їй защадити того!

Замовк на хвилю, відтак із рішучою постановою кликнув:

— Ні, ні! Я не смію падати на дусі! Обовязок покликує мене до чину!...

Ґрафиня нераз бачила хмаринки на Робертовому чолї але приписувала се давним терпіням і мала надію, що час все те вилїчить.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Вечером сиділи всі разом та свобідно розмовляли.

Перший раз отсе ґрафиня почала розмову про синову будучність та про можливо скоре вінчанє його з Ільоною. Синову будучність розмальовувала найживійшими красками.

Настала загальна прикра мовчанка.

Ільона взяла ґрафиню за руку й сердечно її здавила — але всї присутні знали про те, яку вона боротьбу зводить із собою, щоб безщасній женщині цілої правди не виявити.

Нараз перед замком почули якийсь дивний рух і голоси.

Роберт скочив схвильований — він вже зовсім виразно розпізнавав голоси. Поблід й допитливим поглядом кинув на Ільону, а вона його сейчас зрозуміла. Обоє підійшли до вікна й переконали ся, що їхні здогади були правдиві.

— Вони по тебе прийшли? — стиха в розпуці сказала Ільона.

— Так є! Вони приходять пригадати менї моє слово! — притакнув Роберт сумним голосом. — І добре вчинили, бо ся нерішучість моя та вижидане дуже вже змучили мене. Буде тяжко — але мушу матері тепер всю правду сказати.

Ґрафиня неспокійно встала із свойого місця.

— Що стало ся? — спитала вона, глянувши на Ґільмера.

Він підійшов до неї і лагідно майже благаючим голосом, сказав:

— Дізнаєш ся про все!

Роберт вихилив ся через вікно.

А тільки що цигани доглянули його, радісно крикнули:

— Приходимо по тебе, вожде наш! Сказали нам, що ти віднайшов родичів своїх і тут, на замку, задумав оставати.

Але того не зробиш! Ми маємо більше права до тебе! Ти присягнув, що останеш із нами — тепер належиш до нас і душею і тїлом! А може забув про се?

Роберт здрігнувсь — дав знак циганам, щоб притихли. Потім бліде своє лице звернув до ґрафинї, що тремтячи всїм тїлом, слухала вигуків циганів.

Вона живо підійшла до Роберта.

— Чуєте, мамо? Вони пригадують менї мою присягу! Вибрали мене своїм провідником, коли я був безприютним і бідним, а я присягнув перед ними, що їх нїколи не оставлю, бо при них є моя батьківщина!

Прийшли за мною і прав своїх допоминають ся! Перше я не хотїв вам того говорити, що я звязаний присягою, щоб вам прикрости не чинити! А чейже, мамочко, так мусить бути! Довше я тут не в силї оставати!

— Роберте! О, мій Боже!

Із диким криком ґрафиня припала до Роберта і до серця його пригорнула.

— Роберте, ти не можеш мене оставляти, бо я того не переживу! Я твоя мати! Ось твій батько! Ми маємо більше права до тебе! Скажи тим людям, що твоя мати не хоче тебе пустити!

Він сумно заперечив головою.

— Се їх не обходить, мамо! Вони придержують ся даної присяги. Вони знають, що дотепер я не мав ні батька, ні матері та із ними була моя вітчина! Вони-б того навіть не зрозуміли, хоч би я просив їх, щоб мене від слова звільнили!

Відітхнув глубоко і додав:

І не зробилиб того! Мають мою присягу і впиралиб ся на тому, щоб я йшов із ними, бо хотять дальше в світ вибиратись!

— О, мій Боже, мій Боже! Сього-ж бути не може! — ридала ґрафиня.

Вмліваючи впала на канапу.

Підчас, коли обі дівчині підбігли до неї, Роберт вийшов на балькон. Його лице було смертельно бліде, коли до людий своїх рукою махнув і так відозвав ся:

— Маєте моє слово! Се вам повинно вистарчити! Дайте мені ще лиш троха часу! Верну незабаром до обозу і годі виберемо ся в дальшу дорогу!

Але се циганів не вспокоїло. Поміж ними повстав гамір невдоволеня.

Чи може бояли ся, що хоче їх підійти і на се ще часу домагав ся...

Нараз виступив із поміж них старий Муя, зверхник їх племени і сказав:

— Блюм! Вони тобі не довіряють, бо хтось їм сказав, що ти більше вже між них не вернеш! Тому прийшли за тобою і хотять тебе конче сейчас забрати!

— Так є, ми прийшли за тобою! — кликнули цигани в один голос. — Ходи із нами! Ти до нас належиш!

Із Робертового лиця зникла послїдня крапля крови. Жила на чолї набренїла й очі блиснули гнївом. Випрямив ся з повагою й гнївним голосом промовив:

— Хто може мене присилувати? Хто важить ся таке казати. Піду, коли схочу, але не тому, що ви того жадаєте від мене!

Ви прийшли мені пригадати мою присягу, хоч я вас впевнив, що незабаром верну. Так добре. І я маю те саме право і пригадую вам, що й ви присягнули передімною вірність та послух. Приказую вам вертати в обоз і там ждати мене!

Не забувайте, що коли ви відкажетесь від того, то і я вважати мv себе вільним від даної вам присяги. Надумайте ся добре, що робите і памятайте, що зі мною жартів нема. Гірко пожалуєте того, коли не послухаєте мене!

Ніколи перед тим не чули цигани так рішучих слів.

Правда була по стороні Блюма: Коли вони йому не додержували присяги, то і він був вільний від своєї.

Глубока тишина кругом всіх обняла. Лиш тут і там десь шепотів один до другого, немов то в голос не мав відваги відозвати ся. Нарешті старий Муя на припоручене других відозвав ся:

— Чи обіцяєш нам, що завтра, поки сонце зайде, будеш в обозї?

Блюм хвилю застановив ся а тоді рішучим голосом заявив:

— Обіцюю! Завтра, поки сонце зайде, буду з вами!

— Добре, вертаймо хлопці! — сказав старий і ще кількома словами між собою перекинувши ся, зійшли із замкової тераси.

Пішли всї за старим без опору а Блюм дивив ся за ними й не був в силї очутити ся. Мусїв із ними так рішучо поступити, коли не хотїв, щоб вони вдруге сюди приходили.

Нараз почув чиюсь руку на своїому рамени а коли відвернув ся ,глянув прямо в заплакане лице Ільони.

— Ти не міг инакше поступити, Роберте — сказала вона. — Як же менї жаль твоєї матері! Вона бідна не пережиє того!

Роберт зойкнув із болю.

Нараз дивно блиснули його очі. Він вхопив обі її руки і просив:

— Ільоно! Остань при моїй матері і старай ся їй мене заступити. Вона тебе покохає як рідну дитину, а вірю бу-

де се для неї великою потїхою, коли їй оставлю найдорожшу менї особу!

Скажи їй про все доперва завтра, коли мене вже тут не стане!

Не пращатись му із нею, бо се б її дуже схвилювало! Ти остань, потїш її! Лиш ти одна зможеш се вчинити!

— Роберте!...

Крикнувши, відступила взад і свою руку із його руки вихопила та із докором на нього поглянула.

— Роберте, що ти кажеш? Я сама маю тут остати? Без тебе? Ти хочеш мене оставити і самий в світ далекий пускатись... без твоєї Ільони? О, мій Боже, чи ти не знаєш, що без тебе я не зможу жити?...

Ільонине лице тремтїло нервово, але, бодай на позір, вона змушувала себе до супокою.

— Ти мусиш остати, Ільоно! Небавом ти-б затужила за супокійним домашним житєм а я не знаю красшого місця для тебе як тут, у моєї матері!

Живо відвернув ся та з балькону перейшов в кімнату, де його мати тільки що очутила ся із обмороку.

Ільона також увійшла за ним, а колїна під нею погинались, мало що не впала.

— Тут маю остати? — шепотїла в розпуцї. — Він не хоче мене взяти із собою? Нї, я того не знесу! Самого не пущу! Я-б вмерла із туги!

Із трудом здержала слези, а зробила се тільки зі взгляду на графиню.

Бідна мати вхопила сина за руку та остовпілим поглядом вдивляла ся йому в очі.

— Чи се сон, Роберте? Чи дїйсно цигани тут були та жадали, щоб ти із ними пішов?

Казали, що мають більші права до тебе? Мусиш слова додержати?

Скажи, Роберте, був се сон чи ява?

— Нї, мамо, на жаль, се не був сон! Вони дїйсно тут були і я мусїв їх впевнити, що присяги додержу та з ними піду!

— Милостивий Боже!

Знеможений хвильованєм, Роберт впав перед матїрю на колїна і лице сховав в її долонях.

— Так мусить бути, мамочко! Не обтяжайте менї і так прикрої хвилї! Позвольте менї ще сьогодня відійти! Пощо продовжувати ще муку? Памятайте, мамочко, що я слова не можу зломити!

Час від часу все буду бодай на кілька днїв повертав до вас, але на все остати не можу!

Оставляю вам Ільону, мамочко, як застав за мене! Вона є моїм найдорожшим скарбом і нїкому другому, крім вас, я-б її не повірив.

Дївча при вікні здрігнулось та мало не крикнуло із болю. По хвилї зібрало сили та, колибаючись, вийшло з кімнати.

Роберт того не доглянув, він держав у своїх обіймах нещасну свою матїр і старав ся її потїшити, оскілько се було в його силї.

Але вона не могла того піймити, щоб її щасте могло так скоро скінчити ся, немов яка гарна мрія або сон.

Підійшов до неї Гільмер. І він також був блїдий. Його лице наче закаменїло із болю, а очі мракою зайшли.

— Евгеніє, будь відважною! Се вже не дасть ся змінити! Не обтяжай йому хвилї пращаня — тут його обовязок кличе і він мусить йому повинувати ся! Видно, все стає противне нашому щастю.

Треба піддати ся нашому призначеню та дякувати Богу за те, що бодай дитя своє ми віднайшли.

Після довшої розмови остаточно вдало ся йому хоч треха вспокоїти бідну жінку.

Гірко ридаючи вона сперла ся об його грудь та в знесиленю попала в сон.

Роберт вже довше не міг видержати в кімнатї, тому вибіг у садок, щоб там троха вспокоїти ся.

Голову спустивши в низ бігав довгими вуличками, намагаючись перемогти внутрішне хвильоване.

Нараз почув позад себе чийсь хід а коли відвернув ся, побачив Ільону.

Вона прибігла до нього та, наче в смертельній трівозї, пригорнула ся до нього.

— Роберте! Возьми мене з собою — не жадай, щоб я тут оставала! Я хоріти му із жури та туги за тобою і, замісць, щоб бути підпорою та потїхою для твоєї матері, стану тягаром для неї .

Возьми мене з собою, Роберте — все одно, куди! З тобою мені скрізь вітчина! Не спротивляй ся, я тут не зможу остати! За тобою я-б пішла, хочби і проти твоєї волї!

— Ільоно!

Притиснув її ще сильнійше до своїх грудий. Він прочував, що так скінчить ся, і з того радів.

Думка, що її тут мусить оставити, коштувала його дуже много, але сю жертву бувби переніс задля неї та матері. А тепер, коли вона його так дуже просила, щоб її взяв із собою і коли знав що вона кождою дрібкою свойого єства належить до нього... відчув, що инакше вже бути не може, що вона вже на цїле житє при ньому остане!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Коли другої днини графиня пробудилась, побачила стоячу перед собою Ільону.

Зібравши ся, Евгенїя, сперта на рамени Ільони, перейшла до сусїдної кімнати, де застала Гільмера, Роберта і Дору.

Сьогодня була вже більш спокійною, чим попередної днини, але в її очах все ще була така сильна розпука, що всїх тим сильно зворушила.

Приступивши до сина, вона сердечно пригорнула ся до нього і шепнула:

— Ільона вже все розповіла менї! Вона така щаслива, що ти згодив ся взяти її з собою і я з того радїю також, Роберте! Одно менї мусиш приобіцяти, Роберте, що час від часу будеш вертав до мене, щоб я могла натїшитись тобою.

— Так, мамочко! Зроблю по вашому бажаню.

— І ще одно, Роберте! Поки підеш від мене, нехай вас піп звінчає! Нехай Ільона йде з тобою вже як твоя жена із благословенєм церкви та нашим!

Гільмер також приступив до них, та, сердечно стиснувши їхні руки, заявив, що й він є за тим, що Евгенїя бажає!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Що в инших обставинах булоб майже немислимим, тут стало ся: тої самої ще днини, після обіду, відбуло ся тихе вінчанє в замковій каплиці.

Був се гарний та зворушаючий вид! Стрункий, сильний мущина при боці вродливої, білявої дівчини, а позаду за ними до глубини душі зворушена мати, що від сина свойого ока не могла відорвати!

Із Гільмерового лиця пробивалось також глубоке зворушенє, тільки він не зраджував ся із тим перед Евгенією, хоч серце йому корчило ся на думку, що мусить розстати ся із недавно тільки що віднайденим сином.

Коли після вінчаня вернули у мешканє, графиня пригорнула до себе молоду пару і сердечними словами промовила:

— Щоб ви були щасливі, дїточки мої! Думками я все буду при вас і моє благословенє скрізь йти ме із вами!

Ні в щастю, ні біді — від якої нехай вас стереже Всемогучий — ніколи не забувайте про бідну матїр, якої серце все стоїть отвором для вас.

Сї слова так схвилювали Блюма, що він прямо словечка не був в силї промовити, а по лицях Ільони покотили ся грубі каплї слїз...

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

В дві години після заходу сонця, молода пара вийшла із замку тихо, не звертаючи на себе уваги, як тихо сюди прибула.

Графиня майже без тямки лежала на канапі, а Гільмер сидїв при нїй, голублячи її руку в своїх долонях.

— Се не дасть ся змінити, Евгенїе! Зрозумій се! Досить із нас того, що Бог поміг нам віднайти сина та дожити щасливої хвилї вінчаня із добрим дївчатем!

— Ох, Алберте, Алберте! Щоб я дала за се, коби він міг із нами остати!.... — ридала, припавши лицем до його грудий. — Коби я тільки переболїти могла те все!...

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Тимчасом, Роберт з Ільоною йшли мовчаливим лїсом.

Розпочинали нове житє, оставляючи: маєток, достатки, родичів, вітчину, а за се діставали: неспокійне, повне невигод, житє волокитів!....

Ільона йшла мовчки побіч свойого чоловіка та, вдивляючись в засипане звіздами небо, шепотіла:

— Я така щаслива, Роберте, що вже раз-на-все можу з тобою остати! Кохаючись, будемо і твоїх родичів згадувати. А дасть Бог, то незабаром допоможе нам до них вернути.

Сї прості слова так схвилювали Роберта, що він пригорнув Ільону і прямо крізь сльози шепотів:

— Ти є моїм скарбом, Ільоно, моєю вітчиною, моїм щастем — всїм! Без тебе я оставив би се місце із серцем кровю стїкаючим, а так — йду щасливий та весело гляджу в будуччину! Що менї доля принесе, радо зносити му, кохане моє!...

А тепер спішім, Ільоно! Чим скорше вертаймо до наших людий! Тепер ти належиш до мене і до них рівночасно на цїле житє!

РОЗДІЛ CLXXVIII.

ПО ТЯЖКИХ ЗМАГАНЯХ.

В той самий час, коли доктор Гагерс розмовляв із Гартманом, мистер Гортон увійшов у кімнату своєї дочки.

Вона ще не спала. Сиділа при столї, тримаючи перед собою книжку, однак її очі задивились кудись далеко, немов чого шукаючи.

Звільна відвернула голову, але її лице не змінило ся. Побіч, на столї, стояла вечеря, якої навіть не діткнула.

Американець побачивши се, поволи підійшов до неї.

Лице дівчини нагло змінило ся — пізнала, що батько має щось важного їй сказати, коли так пізно вже прийшов до неї, а живо переконала ся, що її здогад був правдивий.

— Меггі — сказав Гортон рішучо — ти менї сьогодня сказала, що доктор Гагерс не пізнав ся на твоїй хоробі та лїчить тебе злим способом. Сама ти найкрасше про се знаєш. Коли отже до нього та його порад не маєш дові-

ря, то сейчас напишу листа, щоб більше задля тебе не трудив ся та пішлю йому, що слід, за дотеперішні його старання.

Слава доктора Гагерса була причиною, що якраз його я покликав до тебе, але коли він тобі не в силї помогти, то взагалї не маємо чого сидїти в Прешбургу.

Дівчина з криком схопила ся із місця.

— Хочете їхати із відси?

— Так, ще сьогодня оставимо місто! — дальше говорив Гортон. — Коли впевняєш, що ти не є хорою, то не тяжко тобі буде при помочи Джека зібрати всї річі.

Але звивай ся, бо поспішний поїзд до Відня перед північю відходить — не остає нам много часу!

Говорив се, здавало ся, досить супокійно і доглянув як вона поблїдла і задрожала, але вдавав, що не бачить того. Звернув ся до відходу.

Меггі приступила до нього й положила свою руку йому на рамени. В очах блиснув зловіщий вогонь — голос захрип.

— Батечку — просила — останьмо тут ще якийсь час. Знаю, що се не доктор Гагерс є причиною так скорого вашого виїзду, але Гартман. Боїте ся, що ваше рішуче поведенє може піпхнути мене до наглого рішеня.

Коли я перше сказала що такого, що вас могло до сеї думки привести, то не забувайте, що я сказала се в розгорячкованю, коли сама не знала, що говорю! Ви довели мене до послїднього, але ніколи...

— Досить, досить того! — перебив батько, взад відступаючи. — Чому все так горячо принимаєш? Менше з тим, яка причина так наглого виїзду, але у всякому разї він невідкличний! Вважай на се!

— Нї, нї, батечку! — перебила тремтячим голосом. — Пождїм бодай до завтра. Я почуваю ся так зле...

— Зле почуваєш ся? Дотепер ти все казала, що тобі нїчого не хибує! А хочби ти і була троха знеможена, то спочинеш, коли прибудемо на місце. Їдемо без перерви майже, перестанки дуже короткі!

Се кажучи, вийшов.

Молода дівчина остала безрадна, прямо в розпуцї.

— Батьку, батечку...

Підбігла за ним, але хитнула ся і без тямки впала на підлогу.

Мистер Гортон був вже за дверима. Почув однак, що Меґґі впала і з криком вернув в кімнату.

— Меґґі, дитино моя... спамятай ся! — благав він. тремтячим голосом, похилившись над дівчиною.

Але вона лежала мовчалива, не ворухнувшись навіть. Змліла.

— Меґґі, дитино моя..., опамятай ся! — благав він.

Але вона не чула того.

Американець в розпуці підбіг до стіни і потягнув за дзвінок.

За кілька хвилин прибіг послугач.

— Ходи сюди, Джек! Поможи мені підняти мис Меґґі та занести її на ліжко.

Але тільки що положили її в ліжку, Гортон знова кликнув:

— Живо, Джеку! Бери повозку й спіши до доктора Гаґерса! Скажи йому, що панна сильно занедужала, нехай сейчас приїздить. Привези його з собою!

Джек пігнав наче стріла.

Американець бігав по кімнаті наче божевільний. Нараз знова приступив до зімлілої й похилив ся над нею, щоб переконати ся чи ще дихає.

— Де-ж той лїкар? — сердив ся, й витягнув годинник.

Але се лиш кілька хвилин проминуло від часу, як вислав слугу до лїкаря. Побіг по воду й покропив нею чоло дівчини. Самий не знав, що зробити.

— Меґґі! — кликав. — Моя бідна дитино!

— Але все було без успіху.

Втворив вікно й вихилив ся на двір. Лїкаря ще не видно було. Вернув до дівчати, бо здавалось йому, що його кликала.

Меґґі лежала, як передше, непорушна, а батько сів побіч неї і взяв студену її руку в свої долоні. Його серце напрасно товкло ся.

Джек взяв повозку і пігнав до мешканя доктора Гаґерса. Гаґерс тільки, що вернув із цирку й думав лягати спати, коли почув звук нічного дзвінка.

По хвилї Джек увійшов в кімнату.